

บทที่ ๕

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ความนำ

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาตรฐานกำกับ (standard – based reform) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ภายหลังจากประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องเปลี่ยนหลักสูตรจากเดิมมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ หลักสูตรดังกล่าวมีลักษณะเป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเกณฑ์คุณภาพที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน ในส่วนของสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงมีภาระหน้าที่จะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนไปถึงมาตรฐานเหล่านั้น โดยเริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดหาสื่อ ทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการประเมินผล สิ่งที่สถานศึกษาพึงตระหนักคือการสร้างความเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติไปสู่หลักสูตรสถานศึกษา และการเรียนการสอน ชั้นเรียน ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงมาตรฐานในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน

หลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายและเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งได้แก่การกำหนดเนื้อหาและทักษะกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ บรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษาไปจนถึงระดับชั้นเรียน ต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้น หลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) การเรียนการสอนอิงมาตรฐาน (standard-based instruction) และการประเมินผลอิงมาตรฐาน (standard-based assessment) จะต้องมีความสัมพันธ์กันไปตลอด

๑. ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

นายดา ปิรันธนาพันธ์ และคณะ^๑ ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

^๑ นายดา ปิรันธนาพันธ์ และคณะ. การศึกษาตามมาตรฐาน : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๗-๓๘.

๑.๑ การจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน เป็นการสื่อสารให้คณะครูในโรงเรียนเข้าใจว่าจะสอนอะไร สอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนอะไร และประเมินผลอย่างไร

๑.๒ สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ปรัชญา ปณิธานของโรงเรียนและท้องถิ่นได้

๑.๓ เป็นการสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีโอกาที่จะได้รับการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ได้วางไว้ ด้วยการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะ

๑.๔ เกิดความแน่ใจว่าหลักสูตรในแต่ละชั้นปีได้มีการจัดวางความรู้ ทักษะ ค่านิยม จริยธรรมได้อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยง และต่อเนื่องกันไปตลอด

๑.๕ ส่งเสริมให้คณะครูมีเป้าหมายที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนทุกชั้นปี ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๑.๖ ส่งเสริมให้คณะครูได้มีโอกาสประชุม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอน

๑.๗ เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน

๒. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน

การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เช่นเดียวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

๒.๑ การวางแผน (Planning)

การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงมาตรฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เนื่องจากในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา รัฐต่าง ๆ สามารถนำมาตราฐานกลางมาปรับเพิ่มเติมเป็นมาตรฐานในระดับรัฐได้ มาตรฐานหลักสูตรจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไปหรือในบางประเทศ เช่น ประเทศไทย มีมาตรฐานหลักสูตรใช้ร่วมกันทั้งประเทศ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ดังนี้

๒.๑.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ ตัวแทนของท้องถิ่น นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ นักเทคโนโลยีการศึกษา และคณะครูทุกสาขาวิชาและทุกระดับชั้น

๒.๑.๒ จัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร กำหนดระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ

๒.๑.๓ การกำหนดสื่อ ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้

๒.๑.๔ การกำหนดกิจกรรมที่ต้องทำของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

๒.๑.๕ การประเมินความต้องการจำเป็นของหลักสูตรที่จะสร้าง

๒.๑.๖ การสำรวจความพร้อมของท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร

๒.๑.๗ การสำรวจความต้องการของผู้เรียน

๒.๑.๘ คัดเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสม

๒.๒ การจัดทำหลักสูตร (production)

ในขั้นตอนนี้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มวิชา หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะร่วมกันจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา (school curriculum) หมายถึง แผนหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้^๒

๒.๒.๑ การเชื่อมโยงหลักสูตร (curriculum alignment)

การจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐานนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องทำหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน หรือที่เรียกว่า curriculum alignment การเชื่อมโยงหลักสูตรเป็นกระบวนการจัดทำให้หลักสูตรสถานศึกษา (the written curriculum) หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน (the taught curriculum) และการประเมินผล (the test curriculum) ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันโดยตลอด

๒.๒.๒ ขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ (scope and sequence)

การออกแบบหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ นั้น ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีหน้าที่วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ พร้อมทั้งกำหนดว่า นักเรียนจะต้องเรียนอะไรในแต่ละชั้นปี ซึ่งเรียกว่า การจัดขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะจะเป็นการพิจารณาว่า นักเรียนควรเรียนอะไรก่อน-หลังในแต่ละชั้นปี จะเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ภายในวิชานั้นอย่างไร

๒.๒.๓ กรอบโครงสร้างหลักสูตร (curriculum framework)

กรอบโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง กรอบหลักสูตรซึ่งจัดทำโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา เพื่อบอกให้ทราบถึงขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล กรอบโครงสร้างหลักสูตรจัดเป็นเอกสารสำคัญที่โรงเรียนจะใช้ในการออกแบบหลักสูตรรายวิชาต่างๆ ซึ่งการจัดทำกรอบโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนจะต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ด้วย

การจัดทำกรอบโครงสร้างหลักสูตรสามารถทำได้หลายลักษณะดังนี้^๓

๑) โครงร่างหลักสูตรที่จัดทำเป็นรายวิชา จัดทำพร้อมคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนในแต่ละชั้นปี เช่น โครงร่างหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

๒) โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดแต่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์การเรียนรู้โดยผู้สอนจะไปกำหนดสาระการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้เอง โดยให้เชื่อมโยงกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดให้

๓) โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดในรูปของประเด็นคำถาม ประเด็นคำถามจะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่จะเรียน ปัจจุบันเป็นที่นิยมมาก เนื่องจากการกำหนดประเด็นคำถาม

^๒ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **นิยามคำศัพท์หลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.** (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.), หน้า ๔

^๓ นาดยา ปิรันธนานนท์ และคณะ. **การศึกษาตามมาตรฐาน : แนวคิดสู่การปฏิบัติ.** (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๙๓-๙๔.

จะทำให้มองเห็นทิศทาง เป้าหมาย การเรียนการสอนได้ชัดเจนกว่าการกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างเดียว

๔) โครงร่างหลักสูตรที่กำหนดเป็นตารางกริด (matrix) โดยจะแสดงให้เห็นว่า แต่ละชั้นปีมีขอบข่ายอะไรที่ต้องเรียนบ้าง สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงและจุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับตามการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรสถานศึกษา (school curriculum) เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข^๔

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐาน (standard based curriculum) ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้เอง โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรอบกำกับประกันคุณภาพของโรงเรียนทั่วประเทศ ดังนั้น ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษาจึงมีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น และในขณะเดียวกันคุณภาพของนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรด้วย แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

๑.๑ การกำหนดวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ (vision) หมายถึง เจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ ภาพอนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์ที่จะสามารถสร้างศรัทธาแก่ชุมชน ผู้ปกครอง และจุดประกายความคิด ร่วมกันในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา^๕

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบๆจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย การสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาจะต้องทำโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย คือ ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจภาคเอกชนในชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยกันกำหนดทิศทางที่ก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ ดึงงามแก่สังคมของสถานศึกษา มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีแบบแผนการกำหนดวิสัยทัศน์จึงมุ่งไปสู่คำตอบ

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^๕ เอกรินทร์ สีมหาศาล. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่การปฏิบัติ. (กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔๒.

ในด้านระบบคุณภาพ ระบบหลักสูตร สารการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การติดตาม การรายงานฐานข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการมีระบบสนับสนุนครูอาจารย์ ดังนั้น หากการจัดทำวิสัยทัศน์เป็นไปอย่างมีกระบวนการที่ดี ก็จะสามารถนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี ควรมีข้อความที่ชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีเป้าหมายทิศทางที่แน่นอน แสดงเอกลักษณ์ขององค์กรเป็นภาพเชิงบวกที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศขององค์กร ต้องทำทนายความสามารถของสมาชิกทุกคนในองค์กร มีความสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ดี คือ “มีความคมชัด ลึก กว้างไกล ใฝ่สูง”

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาชั้นนำทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

๑. วิสัยทัศน์ของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์

โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีความสามารถระดับมาตรฐานโลก (world class)^๖

๒ วิสัยทัศน์ของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย พิษณุโลก

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย พิษณุโลก มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ สร้างเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม เป็นผู้นำของสังคม^๗

๓. วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการระดับมาตรฐานสากล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรมมีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย^๘

๔. วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย

โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย มุ่งมั่นจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทักษะภาษา ในระดับสากล บนพื้นฐาน คุณธรรม จริยธรรม โดยมีชุมชนเป็นส่วนร่วม^๙

๕. วิสัยทัศน์ของ Sefton High School ประเทศออสเตรเลีย

Sefton High School Vision Statement

At Sefton High School we aim to develop students who :

^๖ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : http://www.mwit.ac.th/content_school/vision.htm/, (๒๕๕๒)

^๗ โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย พิษณุโลก. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.pccpl.ac.th>, (๒๕๕๒)

^๘ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : [triamudom.ac.th.](http://triamudom.ac.th), (๒๕๕๒)

^๙ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.samsenwit.ac.th>, (๒๕๕๒)

- Reach their individual potential through identifying and fostering their knowledge, abilities, skills, creativity and leadership. This will include proficiency in literacy, numeracy, problem solving, analytical and critical thinking, communication and the use of technology. This will also involve readiness for further study and the world of work;
- Value themselves, others and the environment by displaying respect and ethical behavior, by interacting harmoniously and possessing a positive attitude to learning and a healthy lifestyle;
- Identify as a member of the school and wider Australian community and make a positive contribution as active citizens to a diverse, democratic and dynamic society.^{๑๐}

๖. วิสัยทัศน์ของ Fester City High School Foundation ประเทศสหรัฐอเมริกา

Our vision

Inspiring students, enriching community^{๑๑}

๗. วิสัยทัศน์ของ Elton Primary School ประเทศอังกฤษ

Elton Primary School

๑. To provide a link to our school community;
๒. Provide a rich source of information;
๓. Enable our children to develop skills ready for the 21st century^{๑๒}

๑.๒ การกำหนดภารกิจ

ภารกิจหรือพันธกิจ (mission) หมายถึง ข้อผูกพัน ภาระหน้าที่ที่สถานศึกษาจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างภารกิจหรือพันธกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

๑. ภารกิจของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

๑. พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีความเป็นไทย มีความสุขในสังคม
๒. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้คู่คุณธรรม นำความสามารถของตนเองมาพัฒนาการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

^{๑๐} Sefton High School. **School Vision** [Online]. Available : http://www.sefton-h.school.nsw.edu.au/about_schoolvision.htm. (2010).

^{๑๑} Foster City High School Foundation. **Performance Assessment and Standards-Based Curricula**. New York : Eye on Education, 1987.

^{๑๒} Elton Primary School. **School Mission** [Online]. Available : <http://www.school-portal.co.uk/Grouphomepage.asp?GroupId=89443>. (2010).

๓. ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๔. ปรับปรุงระบบการบริหารเน้นการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ จัดระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลให้เกิดขึ้นในทุกหน่วยงานของโรงเรียน^{๑๓}

๒. ภารกิจของโรงเรียน ตชด. บ้านโรงเลื่อย จ.บุรีรัมย์

๑. พัฒนาระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและโปร่งใส
๒. จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. พัฒนาพื้นฐานอาชีพนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน
๔. พัฒนาศูนย์พักพิงของโรงเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องต่อการเรียนการสอน
๕. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการมีส่วนร่วม^{๑๔}

๓. ภารกิจของโรงเรียนสตรีวิทยา ๒

๑. พัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย
๒. พัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
๓. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนและครู
๔. พัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้เป็นบรรยากาศแห่งความรู้การส่งเสริมสุนทรีย์ รวมทั้งการสร้างสุนทรีย์ภาพ
๕. พัฒนาเทคโนโลยี สื่อนวัตกรรมให้พร้อมต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรและผู้เรียน^{๑๕}

๔. ภารกิจของ Ritchie High School ประเทศสหรัฐอเมริกา

The faculty, staff, and administration of Ritchie County High School believe that the primary purpose of education is the teaching and learning of all students in a safe, responsible environment. To empower students with choices through education is our mission. We believe that a sound foundation in basic skills, measurable academic achievement, a sense of community among our students, and observable social group define our mission. We take responsibility and are committed to maintaining an orderly purposeful atmosphere which is reflective of the needs of students, parents, and community that we serve. At Ritchie County High School “people helping achieve” is our operation axiom and we practice it in a professional manner each day.

^{๑๓} โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. ภารกิจของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.sk.ac.th>, (๒๕๕๒)

^{๑๔} โรงเรียน ตชด. บ้านโรงเลื่อย. ภารกิจของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.buriram.police.go.th/>, (๒๕๕๒)

^{๑๕} โรงเรียนสตรีวิทยา ๒. ภารกิจของโรงเรียน [Online]. Available : SW.ac.th/, (๒๕๕๒)

๕. ภารกิจของ Cahoon Elementary Magnet School ประเทศสหรัฐอเมริกา

Cahoon is a Magnet School where students maximize their academic potential and are recognized for their accomplishments. Students, parents and community feel connected to the school.^{๑๖}

๑.๓ การกำหนดเป้าหมาย

เป้าหมาย เป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาจึงหมายถึง ข้อกำหนดที่สถานศึกษาได้ตั้งความคาดหวังไว้ก่อนหน้า ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ว่าเมื่อเข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงปรารถนา^{๑๗}

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเป้าหมายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. เป้าหมายของโรงเรียนเทพศิรินทร์ พุแค

เป้าประสงค์

๑. นักเรียนได้รับการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา
๒. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ภูมิใจความเป็นไทย
๓. นักเรียนสามารถประกอบอาชีพ การงาน และอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยจากสิ่งเสพติดและมีความสุข
๔. นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้
๕. นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้ได้^{๑๘}

๒ เป้าหมายของโรงเรียนราชวินิตมัธยม

เป้าหมาย

๑. ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับและขั้นพื้นฐาน
๒. ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
๓. ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด
๔. ผู้เรียนผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๕. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมิน
๖. ผู้เรียนรักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

^{๑๖} Cahoon Elementary Magnet School. **School Mission** [Online]. Available : <http://cahoon.mysdhc.org/>.(2010).

^{๑๗} สมนึก ชาติทอง. **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๕.

^{๑๘} โรงเรียนเทพศิรินทร์ พุแค. **เป้าหมายของโรงเรียน** [Online]. Available : <http://www.debsirinphukhae.net/>, (๒๕๕๒)

๗. ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการ การสื่อสาร และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

๘. ผู้เรียนอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย^{๑๙}

๓. เป้าหมายของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

เป้าประสงค์

๑. นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อระดับสูง
๒. นักเรียนดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
๓. นักเรียนตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทย
๔. นักเรียนมีทักษะพื้นฐานวิชาอาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
๕. นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต^{๒๐}

๑.๔ การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม

สถานศึกษาต้องปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งในขณะจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยตรง และสอดแทรกไปกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อตลอดจนให้มีการประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายปีหรือรายภาค

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนโนนสูงศรีธานี จ. นครราชสีมา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบประเพณีไทย และหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

๒. มีความซื่อสัตย์ สุจริต

๓. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจและเสียสละเพื่อส่วนรวม

๔. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัด และคุ้มค่า)

^{๑๙} โรงเรียนราชวินิตมัธยม. เป้าหมายของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.mn.ac.th/target.html>, (๒๕๕๒)

^{๒๐} โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. เป้าหมายของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.tup.ac.th/index 1.html>, (๒๕๕๒)

๕. รักษาความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และรักษาสิ่งแวดล้อม^{๒๑}

๒. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนกีฬา จังหวัดลำปาง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

๒. ขยัน ซื่อสัตย์ มัธยัสถ์ และอดออม

๓. เชื้อมั่นในตนเอง มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ

๔. มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์

๕. มีความภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๖. เป็นนักกีฬาที่ดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นนักกีฬาของตน^{๒๒}

๓. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระหฤทัย ดอนเมือง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ความมีระเบียบวินัย

๑.๑ การเข้าแถว / เดินแถว / เข้าแถวซื้ออาหาร

๑.๒ มาโรงเรียนทันเข้าแถวเคารพธงชาติ

๑.๓ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

๑.๔ ปฏิบัติตามกติกา / ข้อตกลงของห้องเรียน

๑.๕ ตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ

๑.๖ จัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ

๑.๗ รับผิดชอบทำงาน / กิจกรรมให้สำเร็จด้วยตนเอง

๑.๘ ควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ

๒. ความซื่อสัตย์

๒.๑ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง

๒.๑.๑ พูดความจริง ไม่โกหกหลอกลวงผู้อื่น

๒.๑.๒ มุ่งมั่นสร้างคุณดี และยอมรับความผิดพลาดเมื่อทำผิด

๒.๒ ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น

๒.๒.๑ ไม่หยิบสิ่งของ / เครื่องใช้ เงินทองของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

๒.๒.๒ ชื่นชมความซื่อสัตย์ของผู้อื่น

๒.๒.๓ เก็บสิ่งของ / เครื่องใช้ เงินทอง ได้นำส่งคืนเจ้าของ

๒.๓ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่

๒.๓.๑ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันเวลาที่กำหนด

^{๒๑} โรงเรียนโนนสูงศรีธานี. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.sritani.ac.th/>, (๒๕๕๒)

^{๒๒} โรงเรียนกีฬา จังหวัดลำปาง. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.pss.ac.th/koonalaksana.html>, (๒๕๕๒)

๒.๓.๒ รู้กฎ กติกา เป็นผู้นำ / ผู้ตาม เมื่อทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม

๒.๔ ซื่อสัตย์ต่อส่วนรวม

๒.๔.๑ รักษาสิ่งของ/เครื่องใช้ ที่เป็นของส่วนรวมหรือของโรงเรียน

๒.๔.๒ ใช้สิ่งของทรัพย์สินและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

๓. ความเมตตา

๓.๑ รู้จักแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ให้กับผู้อื่น

๓.๒ ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อได้รับอันตรายหรือความยากลำบาก

๓.๓ รู้จักการเป็นผู้ให้สิ่งของ/เครื่องใช้ ทรัพย์สินเงินทองตามโอกาสอันควร

๓.๔ ไม่รังแกสัตว์ และช่วยเหลือสัตว์ตามสภาพของแต่ละบุคคล

๓.๕ เห็นใจ พุดให้กำลังใจผู้อื่นตามความเหมาะสม

๔. การนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑ นำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑.๑ นำเศษวัสดุมาประดิษฐ์เป็นของใช้

๔.๑.๒ สร้างผลงานได้ด้วยตนเอง

๔.๑.๓ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

๔.๑.๔ คิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ที่มีประโยชน์

๔.๒ นำเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๒.๑ นำภาพถ่ายมาเชื่อมโยงประกอบการทำงาน / กิจกรรม

๔.๒.๒ รู้จักใช้คอมพิวเตอร์ทำรายงานตามความเหมาะสมของงาน /

กิจกรรม

๔.๒.๓ แสวงหาความรู้ใหม่โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต

๔.๒.๔ นำความรู้และเทคโนโลยีด้านข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ

มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๕. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

๕.๑ อนุรักษ์ธรรมชาติและสาธารณสมบัติ

๕.๑.๑ ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น น้ำ ไฟ

๕.๑.๒ รู้จักปลูก / ดูแลรักษาต้นไม้และธรรมชาติ

๕.๑.๓ รักษาสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

๕.๑.๔ ใช้จ่ายประหยัดและรู้จักเก็บออม

๕.๒ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

๕.๒.๑ มีมารยาทในการพูดและฟัง

๕.๒.๒ มีมารยาทในการไหว้หรือแสดงความเคารพได้ถูกต้องตาม

กาลเทศะ

๕.๒.๓ รู้จักใช้คำว่า สวัสดีครับ / ค่ะ ขอโทษ ขอขอบคุณ ขอใจ ได้ถูกต้อง

ตามกาลเทศะ

๕.๒.๔ แต่งกายสุภาพเหมาะสมกับสถานที่

๕.๒.๕ ปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติเบื้องต้นของแต่ละศาสนาที่ตนนับถือ เช่น สวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เวียนเทียน เข้าโบสถ์

๕.๒.๖ ยืนตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติหรือเพลงสรรเสริญพระบารมี

๕.๒.๗ ชื่นชมศิลปไทย นิยมไทย ใช้ของไทย

๕.๒.๘ เข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามความเหมาะสมของโอกาส^{๒๓}

๒. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งจะกำหนดสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จะทำให้มองเห็นภาพรวมสัดส่วนเวลาเรียนของสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้นของสถานศึกษาแห่งนั้น โดยมีแนวทางการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

๒.๑ ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารหลักสูตรเกี่ยวกับ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดเวลาเรียนในแต่ละช่วงชั้น เพื่อเป็นฐานการคิดในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

๒.๒ พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ ภารกิจ นโยบายของสถานศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ต้องการ ความต้องการ ความสามารถ ศักยภาพของผู้เรียน และศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เป็นต้น

๒.๓ กำหนดเวลาเรียนของช่วงชั้นที่รับผิดชอบ

๒.๔ กำหนดสัดส่วนเวลาระหว่างสาระการเรียนรู้พื้นฐานกับสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

๒.๕ กำหนดเวลาเรียนของสาระการเรียนรู้พื้นฐานกับสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

๒.๖ นำข้อมูลตั้งแต่ ข้อ ๒.๑ ถึง ๒.๕ มากำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เขียนสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ไว้ในลักษณะยืดหยุ่น ไม่กำหนดเวลาเรียนไว้ตายตัว โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

๓. การจัดทำสาระของหลักสูตร

การจัดทำสาระของหลักสูตร เป็นการกำหนดสาระการเรียนรู้ ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละแห่งโดยใช้

^{๒๓} โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online].

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นฐานในการวิเคราะห์

แนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา^{๒๔} ดังนี้

๓.๑ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (learning outcomes) เป็นข้อความที่บ่งบอกถึงผลลัพธ์ที่ผู้สอนคาดหวัง ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และความสามารถที่จะทำอะไรได้ เป็นความสามารถของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีและภาคเรียน มีลักษณะเป็นองค์รวมของความสามารถ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจะกำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งบางมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นอาจกำหนดให้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพียงบางปี หรือบางภาคเรียนก็ได้ ไม่จำเป็นว่าทุกมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นต้องมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทุกปี หรือทุกภาคเรียน แต่เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้งสามปีในแต่ละช่วงชั้นแล้วต้องบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ทั้งหมด

๓.๒ กำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค

สาระการเรียนรู้ (content) หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะสำคัญที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องรู้และปฏิบัติได้ สาระการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ

๓.๒.๑ สาระการเรียนรู้พื้นฐาน (core topics) หมายถึง องค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหน่วยงานส่วนกลางมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๓.๒.๒ สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (additional content) หมายถึง องค์ความรู้และทักษะจัดขึ้นเพิ่มเติมจากสาระการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ หรือเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดสาระเพิ่มเติมขึ้นได้ตามความเหมาะสม

๓.๒.๓ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (local-related content) หมายถึง องค์ความรู้และทักษะที่เขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพปัญหาชุมชน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การงานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้มีความรักและหวงแหนมรดกทางสังคมของบรรพบุรุษ มีความเป็นไทย เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพ แก้ปัญหา การดำเนินชีวิตในชุมชน

๓.๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาค

เมื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค และสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคแล้ว ให้นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค และสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค มาจับคู่กันเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน และวิเคราะห์ความต่อเนื่องความซ้ำซ้อน

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดทำสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/>. (๒๕๕๒)

๓.๔ การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค เป็นตารางในภาพรวม

๓.๕ การเขียนคำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา (course description) หมายถึง ข้อมูลรายละเอียดของแต่ละวิชาประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาเรียน รหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับชั้น เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางที่ผู้สอนใช้ในการวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน

การเขียนคำอธิบายรายวิชาสามารถเขียนได้ ๕ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพรวมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทั้ง ๓ ด้าน และสาระการเรียนรู้

รูปแบบที่ ๒ เขียนแยกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย

๑. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เขียนเป็นความเรียง สรุปภาพรวมของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทั้ง ๓ ด้าน

๒. สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ ๓ เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ

๑. ขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้างๆ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา

๒. ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชา

๓. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้างๆ

รูปแบบที่ ๔ เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย ๔ ส่วนคือ

๑. จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา

๒. ขอบข่ายสาระการเรียนรู้

๓. กิจกรรมการเรียนรู้

๔. วิธีการวัดและประเมินผล

รูปแบบที่ ๕ เขียนแยกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เขียนให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน เป็นข้อๆ โดยไม่แยกด้าน

๒. สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา

๓.๖ จัดทำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ (unit plan) หมายถึง แผนหรือแนวทางที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของหน่วยนั้น สาระซึ่งเป็นองค์ความรู้ ทักษะที่สำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นงาน หรือภาระงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ และเกณฑ์การประเมินผล

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่อง ตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

๓.๗ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ (lesson plan) หมายถึง แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้ เมื่อดำเนินการเรียนการสอนครบทุกแผนของแต่ละ

หน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้พัฒนาคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดเป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ดีผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนมิได้กำหนดรูปแบบไว้ ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบที่เห็นว่าเหมาะสมต่อการนำไปใช้ และเป็นสื่อที่สร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างครูผู้สอนในรายวิชาเดียวกัน ผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนกับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอนกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ แผนการจัดการเรียนรู้จะต้องสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นสิ่งยืนยันว่าผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรเมื่อผู้เรียนเรียนรายวิชานั้นแล้ว จะมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานแผนการจัดการเรียนรู้

๔. การออกแบบการเรียนรู้

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรม ทั้งนี้ ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะเช่น

๔.๑ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

๔.๒ การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงาคิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่างๆ จัดทำกราฟของเงาในระยะต่างๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

๔.๓ การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่อง ผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมของชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียน

ค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้จัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

๔.๔ การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรีกิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

๕. สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้นสื่อ สิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

๖. การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้ง ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมิน ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียนคือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้ม

สะสมงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

๗. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๒ ลักษณะคือ

๗.๑ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

๗.๒ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น ๒ ลักษณะ

๗.๒.๑ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เพื่อการค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเองและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

๗.๒.๒ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น

๑) จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตาราง เวลาเรียนเช่นเดียวกับกลุ่มสาระอื่น ๘ กลุ่มสาระ

๒) จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ และบางส่วนเรียนนอกเวลา

๓) จัดกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยกัน โดยวางแผนร่วมกันของกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ บางส่วนเรียนนอกเวลา ฯลฯ

สถานศึกษา ต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

จากรายละเอียดของแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นเป็นภารกิจโดยตรงของสถานศึกษาแต่ละแห่ง สำหรับกระทรวงศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับชาติ เป็นเพียงผู้วางนโยบาย ทิศทางและกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีการกระจายอำนาจด้านการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มาให้สถานศึกษา และชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ พัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวปฏิบัติในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่สถานศึกษาจะเป็นผู้รับนโยบายด้านหลักสูตรจากกระทรวงศึกษามาปฏิบัติ มีผลทำให้หลักสูตรสถานศึกษามีลักษณะเหมือนกันทั่วประเทศ จะมีแตกต่างกันบ้างก็คือการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมบ้างในบางแห่ง

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

๑. ความหมายการบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร (curriculum management) เป็นหัวใจของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร คือ การสร้าง การใช้ ปรับปรุงหลักสูตร และต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนทำความเข้าใจโดยละเอียดในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และเกณฑ์การจบหลักสูตรพร้อมทั้งหาช่องทางที่จะระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจุดหมายที่กำหนดไว้

การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร ๓ ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการและการดำเนินการ การควบคุมดูแลส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในสถานศึกษานั้นให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานด้านวิชาการและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมหลัก ๔ ประการ คือ การเตรียมการในการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยภาระงาน ๗ ภารกิจ^{๒๕} ดังนี้

๒.๑ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นสิ่งใหม่ยังไม่เคยปฏิบัติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีการจัดเตรียมความพร้อม ดังนี้

๒.๑.๑ สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางในการดำเนินการ มีดังนี้

๑) สสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจะจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้น

พื้นฐาน

๓) ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

๔) ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ

หลักสูตร

๒.๑.๒ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางในการดำเนินการ มีดังนี้

๑) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร

๒) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร

๓) จัดอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร

๔) สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้

^{๒๕} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๔-๗.

การพัฒนาหลักสูตร ~ ๑๒๑ ~ Curriculum Development

๒.๑.๓ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น แนวทางการดำเนินการ มีดังนี้

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

๒) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๑.๔ จัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ
แนวทางการดำเนินการมีดังนี้

๑) รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

๒) นำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำให้เป็นระบบ โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

๒.๑.๕ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือธรรมนูญสถานศึกษา แนวทางการดำเนินการ มีดังนี้

๑) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย ภาวะเบียดต่าง ๆ

๒) จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๖ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงานองค์กร ในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่นโฮมเพจ อินเทอร์เน็ตตำบล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยมพบปะประชาชน

๒.๒ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

คณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชาจะต้องดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรที่กำหนดสาระที่เป็นแกนกลาง และสาระท้องถิ่นไว้อย่างไร และมีความสอดคล้องสัมพันธ์และสมดุลอย่างไร

๒.๒.๒ วิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

๒.๒.๓ ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม

๒.๒.๔ ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

๒.๒.๕ ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๒.๖ วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สัดส่วน เวลาและหน่วยกิตตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด

๒.๒.๗ พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

๒.๒.๘ กำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้

๒.๒.๙ กำหนดการวัดผลและประเมินผล

๒.๓ การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ^{๒๖} ได้เสนอแนวทางการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

๒.๓.๑ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

๒.๓.๒ จัดหา เลือก ใช้ ทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้

๒.๓.๓ จัดกระบวนการเรียนรู้

๒.๓.๔ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๓.๕ วัดผลและประเมินผล

๒.๓.๖ งานแนะแนว

๒.๓.๗ การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร เป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการ (operation plan) ที่เป็นรูปธรรมซึ่งช่วยให้ทราบแนวปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

๒.๔ การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (การใช้หลักสูตร) กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร^{๒๗} ดังนี้

๒.๔.๑ มีการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ โดยปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้

๒.๔.๒ มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (school – based management : SBM)

๒.๔.๓ จัดให้มีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก

๒.๔.๔ สถานศึกษาต้องมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนอย่างจริงจังและเที่ยงตรง เป็นประจำปี หรือประจำภาคการศึกษา

^{๒๖} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖.

^{๒๗} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

๒.๕ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร จะช่วยให้การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึง การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้^{๒๘}

๒.๕.๑ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

๒.๕.๒ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรงานวิชาการภายนอกสถานศึกษา

๒.๖ การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการสรุปผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้^{๒๙}

๒.๖.๑ มีการรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ

๒.๖.๒ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร

รุจิรั ภู่อาระ ได้กล่าวถึงรูปแบบการเขียนรายงานการใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร ดังนี้^{๓๐}

๑. จุดมุ่งหมายของการประเมิน
๒. บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่ส่งเสริมให้มีการประเมิน
๓. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลการประเมิน
๔. ปรัชญาหลักหรือการนำเสนอหลักสูตรที่จะประเมิน
๕. หลักการ เหตุผล และจุดประสงค์ในการประเมิน
๖. เนื้อหา วิธีการ และวิธีการวัดผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร
๗. วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนตามหลักสูตร
๘. แผนการดำเนินการประเมิน (รูปแบบการประเมิน)
๙. ข้อจำกัดที่เกี่ยวกับผู้ประเมิน (บุคลากร ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย เจตคติ)
๑๐. คำถามพื้นฐานที่ใช้ในการประเมิน และข้อมูลอื่น ๆ ที่จะให้ตอบคำถาม
๑๑. แหล่งค้นคว้าและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
๑๒. เครื่องมือที่ใช้ที่มีอยู่หรือสร้างขึ้นใหม่

^{๒๘} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^{๒๙} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

^{๓๐} รุจิรั ภู่อาระ. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. (กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๘.

๑๓. เทคนิควิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมให้

๑๔. ผลที่ได้ ผลลัพธ์

๑๕. สรุปผล ข้อเสนอแนะ

๑๖. ปัญหาที่เกิดระหว่างทำการประเมิน

๒.๗ การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา^{๓๑)} ดังนี้

๒.๗.๑ สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๗.๒ สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับสถานศึกษาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงมีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษาและระดับ ชั้นเรียนต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความเชื่อมโยงของหลักสูตร (curriculum alignment) ระหว่างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน มี ๔ ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดทำหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนดังนี้ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการหลักสูตร หรือการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ โดยโรงเรียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

^{๓๑)} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

เอกสารอ้างอิงบทที่ ๕

- กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดทำสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/>, (๒๕๕๒)
- _____. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม [Online]. Available : [http://www.pososchool.com/curriculum/curriculum 1.html](http://www.pososchool.com/curriculum/curriculum%201.html), (๒๕๕๒)
- _____. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๕๔.
- _____. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๕.
- นาคยา ปิลาณานนท์ และคณะ. การศึกษาตามมาตรฐาน : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- _____. จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕.
- รุจิร ภูสาร. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บুক พอยท์, ๒๕๕๖.
- โรงเรียนกีฬา จังหวัดลำปาง. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.pss.ac.th/koonalaksana.html>, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย พิษณุโลก. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.pccpl.ac.th>, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. เป้าหมายของโรงเรียน [Online]. Available : [http://www.tup.ac.th/index 1.html](http://www.tup.ac.th/index%201.html), (๒๕๕๒)
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : [triamudom.ac.th](http://www.triamudom.ac.th), (๒๕๕๒)
- โรงเรียนเทพศิรินทร์ พุแค. เป้าหมายของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.debsirinphukhae.net/>, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนโนนสูงศรีธานี. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.sritani.ac.th/>, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน [Online]. Available : [http://www. ptd.ac.th/](http://www.ptd.ac.th/), (๒๕๕๒)
- โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน [Online]. Available : http://www.mwit.ac.th/content_school/vision.htm/, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนราชวินิตมัธยม. เป้าหมายของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.mn.ac.th/target.html>, (๒๕๕๒)
- โรงเรียนสตรีวิทยา ๒. ภารกิจของโรงเรียน [Online]. Available : [SW.ac.th/](http://www.sw.ac.th/), (๒๕๕๒)
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. ภารกิจของโรงเรียน [Online]. Available : <http://www.sk.ac.th>, (๒๕๕๒)

โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. **วิสัยทัศน์ของโรงเรียน** [Online]. Available :

<http://www.samsenwit.ac.th>, (๒๕๕๒)

สมนึก ธาตุทอง. **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **นิยามคำศัพท์หลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.

เอกรินทร์ สีมหาศาล. **กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร :
บุ๊ค พอยท์, ๒๕๔๘.

Cohorn Elementary Magnet School. **School Mission** [Online]. Available :

<http://cahoon.mysdhc.org/>.(2010).

Elton Primary School. **School Mission** [Online]. Available : <http://www.school-portal.co.uk/Grouphomepage.asp?GroupId=89443>. (2010).

Glatthorn Allan A. **Developing Quality Curriculum**. Alexandria : ASCD.,1994.

PSSA. **Curriculum Alignment**. [Online]. Available :

<http://www.kpbsd.k12.ak.us> (2001).

Ritchie High School. **Mission Statement** [Online]. Available :

<http://rchs.ritc.k12.wv.us/>. (2010).

San Francisco Unified School District. **Curriculum Alignment** [Online]. Available :
sfued.edu (2010).

Sedona-Oak Creek. **Curriculum Mapping**. [Online]. Available :

[http://www.sedona.kiz.az.us/SOCUSD/currimaps/elem/5 th /5%20Science%20 alignment. pdf](http://www.sedona.kiz.az.us/SOCUSD/currimaps/elem/5%20Science%20alignment.pdf). (2010).

Sefton High School. **School Vision** [Online]. Available :

http://www.sefton-h.school.nsw.edu.au/about_schoolvision.htm. (2010).